Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000621

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-02-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ ЧНУ ім. Б.Хмельницького від 18.10.2024 № 261 Про видачу диплому доктора філософії та додатків до нього

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Колесник Анна Сергіївна
2. Anna S. KOLESNYK

Кваліфікація: 091

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8505-0813

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 091

Назва наукової спеціальності: Біологія

Галузь / галузі знань: біологія

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 091 Біологія

Дата захисту: 21-08-2024

Спеціальність за освітою: Фізична реабілітація

Місце роботи здобувача: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, буд. 87, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ73.053.026

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.39.17

Тема дисертації:

1. Особливості психофізіологічних функцій у дітей 5-7 років з різними індивідуально-типологічними властивостями нервової системи

2. Features of psychophysiological functions of children 5-7 years old with different individual typological properties of the nervous system.

Реферат/анотація:

1. У дисертаційній роботі представлене дослідження актуальної проблеми фізіології – особливостей психофізіологічних функцій дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з різними індивідуально-типологічними властивостями нервової системи. Метою роботи було з'ясувати особливості психофізіологічних функцій у дітей 5-7 років з різними індивідуально-типологічними властивостями нервової системи. Для досягнення мети вирішувались завдання: 1. Провести теоретичний аналіз наукової літератури, присвячений проблемі формування психофізіологічних, індивідуально-типологічних властивостей нервової системи в онтогенезі, їх зв'язку з розумовими навантаженнями різного виду та ступеня складності. 2. Встановити закономірності вікової динаміки нейродинамічних та сенсомоторних

функцій дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. 3. Дослідити особливості становлення та розвитку пам'яті і уваги дітей 5-7 років залежно від рівня індивідуально-типологічних властивостей нервової системи та їх зв'язок з психофізіологічними функціями. 4. Виявити характеристики регуляторних механізмів автономної нервової системи у дітей з різними індивідуально-типологічними властивостями. 5. Обґрунтувати можливу функціональну взаємодію механізмів ЦНС і АНС з властивостями уваги і пам'яті дітей 5-7 років. 6. Проаналізувати успішність навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку залежно від їх індивідуально-типологічних властивостей ВНД. Об'єкт досліджень □ становлення та розвиток психофізіологічних функцій дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Предмет дослідження □ особливості нейродинамічних та психомоторних функцій дітей 5-7 років з різними індивідуально-типологічними властивостями нервової системи та їх вегетативне забезпечення в умовах розумової діяльності. Методи досліджень: теоретичні – аналіз наукових джерел інформації, які присвячені різним аспектам психофізіологічного розвитку дітей 5-7 років, а саме: індивідуально-типологічним властивостям нервової системи, вегетативної регуляції серцевого ритму, уваги, формуванню зорової та слухової пам'яті; медико-біологічні методи - дослідження швидкісних та якісних характеристик сенсомоторного реагування простої та складних реакцій вибору (ПЗМР, РВ1-3, РВ2-3) та показників нейродинамічних функцій (ФРНП, СНП, ВНП), психофізіологічний розвиток дітей (зорова, слухова пам'ять та властивості уваги), статистичні та спектральні характеристики варіабельності серцевого ритму; статистичні - перевірка результатів дослідження на наявність артефактів за критерієм Діксона з подальшим їх видаленням із вибірки. На нормальність розподілу дані перевірялися за допомогою критерію Шапіро-Уілка. Оскільки переважна більшість отриманих нами даних не попадала під закон нормального розподілу, то для парних порівнянь використовували критерій Вілкоксона, а для непарних – критерій Манна-Уітні з корекцією неперервності. Достовірність різниць вважалася значимою при $p < 0,05$ і менше. Для встановлення наявності зв'язку між змінними нами було використано ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена. Розрахунки та графічне їх представлення результатів дослідження виконано у програмі «Statistica 64 V.12» та «Microsoft Excel 2010». Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що уперше теоретично обґрунтовано положення про роль індивідуально-типологічних властивостей, нейродинамічних властивостей у формуванні психофізіологічних функцій дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Набула подальшого розвитку концепція про те, що у дітей 5-7 років формування індивідуально-типологічних властивостей, нейродинамічних, сенсомоторних, психофізіологічних функцій підпорядковується загальним закономірностям онтогенезу, що поступово, неперервно, гетерохронно і нерівномірно розвиваються і досягають найвищого рівня у 7 років. Встановлено поступове посилення функціональної взаємодії індивідуально-типологічних властивостей та психофізіологічних функцій. Уперше для дітей 7-річного віку встановлений зв'язок між генетично-детермінованими індивідуально-типологічними властивостями (ФРНП, СНП та ВНП) ЦНС з сенсомоторними (ПЗМР, РВ1-3, РВ2-3) властивостями, психофізіологічними функціями (слуховою пам'яттю та об'ємом уваги), регуляторними механізмами серцево-судинної системи (ЧСС, Мо), в той же час, як у дітей 5-6 років кореляція, факторний та кластерний аналіз не виявили статистично значущих зв'язків індивідуально-типологічних властивостей нервової системи з більшістю психофізіологічними властивостями, що досліджувались. Розвинуто положення про те, що семирічні обстежувані з високим рівнем індивідуально-типологічних властивостей ВНД (СНП, ФРНП, ВНП) мали вищий рівень розвитку сенсомоторних (ПЗМР, РВ1-3, РВ2-3) та психофізіологічних функцій (слухова та зорова пам'ять, увага) і регуляторних характеристик серцевого ритму (ЧСС, Мо), ніж обстежувані діти з середнім та низьким рівнем досліджуваних типологічних властивостей п'ятирічного та шестирічного віку.

2. The purpose of this work was to find out the features of psychophysiological functions of children 5-7 years old with different individual typological properties of the nervous system. To achieve the goal, the following tasks were solved: 1. To carry out a theoretical analysis of the scientific literature is devoted to the problem of the formation of psychophysiological, individual-typological properties of the nervous system in ontogenesis, their connection with mental attitudes of various types and degrees of complexity. 2. To establish the regularities of age dynamics of neurodynamic and sensorimotor functions of children of preschool and primary school age. 3. To investigate the

peculiarities of the formation and development of memory and attention of children aged 5-7 years depending on the level of individual typological properties of the nervous system and their relationship with psychophysiological functions. 4. To identify the characteristics of the regulatory mechanisms of the autonomic nervous system of children with different individual typological properties. 5. To substantiate the possible functional interaction of the mechanisms of the central nervous system and the autonomic nervous system with the properties of attention and memory of children 5-7 years old. 6. To analyze the educational success of children of preschool and primary school age depending on their individual typological properties of HNA. The object of research – the formation and development of psychophysiological functions of children of preschool and primary school age. The subject of the research - the features of neurodynamic and psychomotor functions of children 5-7 years old with different individual typological properties of the nervous system and their vegetative support in the conditions of mental activity. Research methods: theoretical – analysis of scientific sources of information devoted to various aspects of psychophysiological development of children 5-7 years old, namely: individual typological properties of the nervous system, autonomic regulation of heart rhythm, attention, formation of visual and auditory memory; medical and biological methods - study of speed and qualitative characteristics of sensorimotor response of simple and complex selection reactions (SVMR, RC1-3, RC2-3) and indicators of neurodynamic functions (FMNP, SNP, BNP), psychophysiological development of children (visual, auditory memory and attention properties), statistical and spectral characteristics of heart rate variability; statistical - checking the results of the study for the presence of artifacts according to the Dixon criterion with their subsequent removal from the sample. For the normality of the distribution, the data were checked using the Shapiro-Wilk test. Since, the vast majority of the data obtained did not fall under the law of normal distribution, the Wilcoxon test was used for even comparisons, and the Mann-Whitney test with continuity correction was used for odd comparisons. The significance of the differences was considered significant at $p < 0.05$ or less. To establish the existence of a relationship between the variables, we used Spearman's rank correlation coefficient. The calculations and their graphical representation the results of the study were carried out in the programs "Statistica 64 V.12" and "Microsoft Excel 2010". The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that for the first time the theoretically substantiated position throughout role of individual typological properties, neurodynamic properties in the formation of psychophysiological functions of children of preschool and primary school age.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Новий напрямок у науці і техніці

Публікації:

- Kolesnyk A., Barna C., Kashuba L., Biriukova T., Rudenko T., & Khrabra S. The Neurovegetative Status of Children 5-7 Years Old. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(4), 2022, 421-435. DOI: https://doi.org/10.18662/brain/13.4/396.
- Калиниченко І. О., Колесник А. С. Оцінка показників уваги у дітей дошкільного віку з різним рівнем довільної оперативної пам'яті. Вісник Одеського національного університету. Одеса, 2020. Т. 25. С. 163-172. DOI: https://doi.org/10.18524/2077-1746.2020.2(47).218064.
- Калиниченко І. О., Колесник А. С. Особливості функціонального стану серцево-судинної системи у дітей 5-6 років під час когнітивного навантаження. Вісник Черкаського університету ім. Б.

Хмельницького. Серія: «Біологічні науки». 2021. Випуск 1. С. 46-53. DOI: 10.31651/2076-5835-2018- 1-2021-1-46-53.

- Калиниченко І. О., Колесник А. С. Особливості нейродинамічних та психофізіологічних функцій дітей 5-7 років з різним рівнем зорового та слухового сприйняття. Вісник Черкаського університету ім. Б. Хмельницького. Серія: «Біологічні науки». 2022. Випуск 1. С. 12-21. DOI: 10.31651/2076-5835-2018-1-2022-1-12-21.
- Колесник А. С., Юхименко Л. І. Зв'язок між вегетативними та нейродинамічними функціями у дітей 5-7 років. Вісник Черкаського університету ім. Б. Хмельницького. Серія: «Біологічні науки». 2023. Випуск 2. С. 36-45. DOI: https://doi.org/10.31651/2076-5835-2018-1-2023-2-36- 45.
- Калиниченко І. О., Колесник А. С. Використання показників функціонального стану серцево-судинної для оцінки адаптації дітей до умов навчання. Матеріали III міжнародної наукової конференції «Сьогодення біологічної науки» Суми : ФОП Цьома С. П., 2019. С. 30-31.
- Колесник А. С. До проблеми оцінки психофізіологічного стану дітей дошкільного віку. Матеріали наукової конференції за підсумками науково- дослідницької роботи кафедри Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Суми: Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. С. 73.
- Колесник А. С. Особливості становлення психофізіологічних функцій та нейродинамічних властивостей у дітей 5-7 років. Topical issues of the development of modern science. Abstract of the 5th International scientific and practical conference. Publishing House «ACCENT". Sofia, Bulgaria. 2020. Pp. 527 – 534.
- Калиниченко І. О., Колесник А. С. До проблеми оцінки психофізіологічного стану дітей дошкільного віку. Eurasian scientific congress 17 / Abstract of the 5th International scientific and practical conference. Barsa Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2020. Pp. 40 – 44.
- Колесник А. С. Оцінка нейродинамічних показників у дітей дошкільного віку. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Modern scince: concepts, theoris and methods of basic and applied research», ГО «Європейська наукова платформа» (Вінниця, Україна) та ТОВ «International Centre Corporativ Management» (Відень, Австрія), 2021. С. 395- 397.
- Колесник А. С., Юхименко Л. І. Особливості вікової динаміки індивідуально-типологічних властивостей дітей 5-7 років. Адаптаційні психофізологічні проблеми фізичної культури і спорту: матеріали міжн. наук. – практичної конф. (Київ-Черкаси, 7-8 грудня 2023 р.) / Національний університет фізичного виховання і спорту України. Київ, Черкаський національний університет імені Богдана хмельницького. Черкаси, 2023. С. 201-202.
- Колесник А. С. Вплив навчального навантаження на функціональний стан серцево-судинної системи дітей. Молодий вчений. 2020. No 2(78). С. 227 – 231.
- Юхименко Л. І., Колесник А. С., Бугаєнко Т. В., Вайда О. В. Особливості нейродинамічних та сенсомоторних реакцій у дітей 5-7 років. Харківська хірургічна школа. Харків, 2023. Медичний науково-практичний журнал No3 (120). С. 94-98. DOI: https://doi.org10.37699/2308□7005.3.2023.17.
- Калиниченко І. О., Колесник А. С. Профілактика шкільної дезадаптації у дітей з різним аналізаторним комплексом нервових зв'язків. методичні рекомендації. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021. 33 с.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Юхименко Лілія Іванівна

2. Lilia I. Yuhimenko

Кваліфікація: д. б. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4455-6233

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Богдановська Надія Василівна

2. Nadiia V. Bogdanovska

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2410-845X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 66, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільїн Володимир Миколайович

2. Володимир М. Ільїн

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7140-0659

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет фізичного виховання і спорту України

Код за ЄДРПОУ: 02928433

Місцезнаходження: вул. Фізкультури, буд. 1, Київ, 03150, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лизогуб Володимір Сергійович
2. Володимір С. Лизогуб

Кваліфікація: д.б.н., професор, 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3001-138X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хоменко Сергій Миколайович
2. Sergiy M. Khomenko

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0918-8735

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Код за ЄДРПОУ: 02125622

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 81, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Коваленко Станіслав Олександрович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Коваленко Станіслав Олександрович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Бардадим Олег Валерійович
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна